

Dupy Dub dnes otevře dveře všem

Dub u Prachatic – Den rodiny oslaví dnes Mateřské centrum Dupy Dub dnem otevřených dveří v centru v době od 9 do 16 hodin. Děti do tří let si mohou vyzkoušet cvičení, ty o kousek starší si mohou užít vybavenou hernu a ty nejstarší zase množství deskových her. Maminky dostanou šanci namlít si vlastní čerstvou bio mouku nebo ovesné vločky a popovídat si u kávy nebo čaje a domů si ještě přičít knihu. Přijít může každý a tentokrát i bez ohlášení. (aja)

V muzeu děti čeká tvoření a pohádka

Prachatic – Na tvůrčí dílnu s pohádkou z cyklu Povídky, povídky pohádku zve prachatické Muzeum české loutky a cirkusu. Ta se uskuteční dnes od 10 hodin pro děti a jejich rodiče. Tentokrát se bude vyprávět pohádka O živé vodě. Pořadatelé slíbují nejen pohádku a tvoření, ale také hrátky v muzeu. (aja)

Lidé ze Šumavanu chystají setkání

Vimperk – Bývalí zaměstnanci Šumavanu se sejdou v sobotu ve 14 hodin v hotelu Zlatá hvězda na pátém setkání spolupracovníků dnes již zaniklého podniku na výrobu prádla ve Vimperku. Zavzpominají na staré časy. (aja)

Hřiště u DDM se změní na tržiště

Prachatic – Velký jarní sportovní bazar připravil na ztrátě dopoledne prachatický Dům dětí a mládeže. Podle slov **Mileny Matějkové** se uskuteční na hřišti u DDM a k máni budou sportovní potřeby pro děti i dospělé. „Prodeje bazarových věcí začíná v devět a končíme ve dvanáct hodin,“ upřesnila. K máni bude nejen cyklistické nebo lin linne vybava, ale také veskeré sportovní oblečení a turistické potřeby nebo tenisové rakety či lodě. „Učtíte bude z čeho vybrat,“ pozvala Milena Matějková. (aja)

Restaurant Day bude v Neumannce

Prachatic – Zítra se během 24 hodin otevře na tisíc dočasných restaurací, stánků, domovů od New Yorku přes Tokio až po Prachatic. Galerie Neumannka se totiž zapojí do celosvětového festivalu Restaurant Day. Na jediný den se tak prostory Galerie Neumannka promění v kavárnu. „Restaurant Day je slavnost jídla a pití, kdy si může kdokoli otevřít svou vlastní restauraci na jeden den. Na jednoduchý princip festivalu pop up restauraci přišla skupinka mládníků jídla v Helsinkách,“ vysvětlil majitel prachatické Galerie Neumannka **Jakub Neustil**. První Restaurant Day se uskutečnil v roce 2011 ve Finsku a už tehdy se zapojilo na čtyři desítky restaurací. Nyní jich je o mnoho více. Galerie Neumannka se zapojí poprvé v sobotu v době od 9 do 18 hodin a prý to bude stát za to. (aja)

Osudy žen z pochodu smrti Jaroslava a Zdeňku Krejsových změnil život

Za každým z náhrobků obětí se ukrývá silný lidský příběh, na žádný z nich by se nemělo zapomenout

MIROSLAV FUCHS

Volary – Čas od času se stane, že řemeslo nebo zájem o určité dění nepřeskočí z jedné generace na druhou, ale najde se až v generaci další. Přesně to se stalo v případě Jaroslavy Krejsové z Volar a jejího vnuka Zdeňka. Oba se věnují, sice amatérsky, o to s větším nadšením a nasazením, jedné z pochmurných stránek historie spojené především s městem Volary.

Jaroslava Krejsová již šest desetiletí pátá po osudech žen z pochodu smrti, který na konci války dorazil do Volar. Spolu se svým vnukem pak víc než deset let zpracovávají získané poznatky, svědectví a příběhy přeživších žen. Podarilo se jim vydat knihu o Pochodu smrti a posledních osm let pořádají ve Volarech na toto téma každý rok v květnu konferenci. Zájem o osudy žen v pochodu smrti se u obou zrodil v přibližně stejném věku, byť s rozdílem padesáti let. „Jako děti jsme chodily vypomáhat s údržbou hřbitova obětí pochodu smrti ve Volarech. Tam jsem se poprvé setkala s paní Halinou Tenglerovou. Byla jsem vždycky zvědavá, proto jsem chtěla vědět, co je to vlastně za hroby, které upravujeme. Ale paní Tenglerová mne vždycky odbyla s tím, že to není pohádka pro děti, až prý budu větší, bude mi o tom vyprávět. Už tehdy mne zarazilo, že se dospělá ženská paní při otázce, co je to za hroby, rozplakala. To ve mně utkvělo až do dospělosti a řekla jsem si, že prostě musím něco udělat jen proto, aby tyhle vzpomínky nikdy nezapadly,“ říká Jaroslava Krejsová.

Jak později začala Halina Tenglerová dříve na začátku dospělosti odkrývat své vzpomínky na konec války a především na utrpení žen, které došly do Volar s pochodem

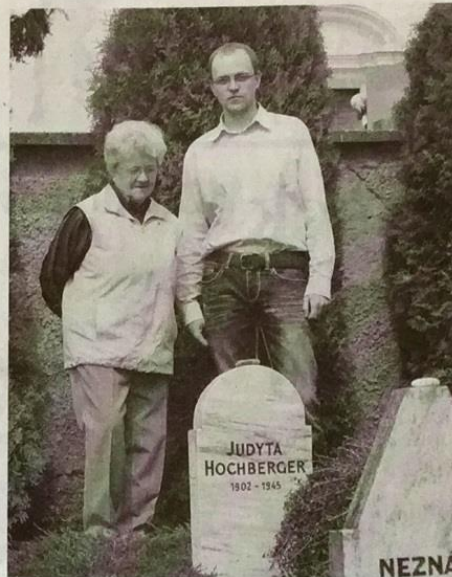
smrti, začala si Jaroslava Krejsová uvědomovat, že jen to jí nestačí. A rozhodla se, že po osudech ostatních účastnic pochodu bude pátrat dál. Jenomže v padesátých letech pátrat v archívech nebylo vůbec jednoduché. „Měla jsem štěstí v tom, že prakticky každý rok do Volar některá z žen, které přežily pochod smrti, přijela na květnové oslavy, které se tu konaly. Pokaždé se mi podařilo, aby mi své zážitky vyprávěly. Měla jsem tak možnost vyptávat několik z nich,“ dodává Jaroslava Krejsová.

Kromě osobních výpovědí a vzpomínek, které nakonec vytvořily tu nejceněnější část sesbíraných materiálů, shromažďovala Jaroslava Krejsová novinové výstřižky a úryvky z publikací, které se k tématu pochodu smrti vztahovaly. Nakonec se rozhodla pátrat i v archívech. „Žila jsem v domněni, že se některý z historiků téhle události ujme a nějak ji i knižně zpracuje. To se ale nestalo. Už jen proto, aby se na ženy, které prošly pochodem smrti, a byly to vesměs v té době mladé dívky, jež to poznamenalo na celý život, prostě nezapomnělo. Další důvod byl ten, že do Volar jezdí turisté a nejdou se mi stalo, že když jsem byla na hřbitově obětí pochodu smrti, ptali se mne, proč máme ve Volarech vedle sebe hřbitovy dva. V té době město nemělo žádnou publikaci. Proto jsem se rozhodla se tímhle tématem podrobněji zabývat, aby se na pochod smrti prostě nezapomnělo,“ říká paní Jaroslava.

Čím více poznatků získávala, tím více bývala občas sklíčena. „Když se těmi materiály probíráte, ztrácíte až sílu v tom pokračovat. Jsou to prostě věci, které si člověk osobně nezažít, ale i jen zprostředkovaně si říkáte, není přece možné, že taková zvěstiva dokázal někdo někomu udělat. Že vůbec mohli být lidé, kteří důbré tak neskutečně ponížili.“

Z dílčích archívních pokladů, novinových článků, ale především osobních výpovědí přímých účastnic pochodu smrti, které se podařilo Jaroslavy Krejsové postupem doby vyptávat, kontaktovat a vyzpovídat, nakonec vznikla v roce 2006 samostatná publikace Přes Volary přešla smrt. Ta se o dva roky později dočkala druhého, rozšířeného vydání.

Rok před prvním vydáním knihy o pochodu smrti ve Volarech se paní Jaroslava obrátila na svého vnuka, aby jí s přípravou pomohl. V té chvíli vlastně netušil, co vše se podařilo jeho babičce nashrabat a nakolik mu tahle prosba o pomoc s přípravou publikace změnil život. „To byl rok 2005, když za mnou babička přišla a řekla, že by ráda k pochodu smrti něco vydala. Ve Volarech se o tom vlastně ani moc neví a nikdo jiný v tom nic moc nedělá. Tak jsem řekl naj, vydámé letáček o hřbitově obětí pochodu smrti a bude alespoň nějaký propagační materiál. To bychom mohli zvládnout,“ dovolil si Zdeňek Krejsa vyslovit nahlas myšlenku. Paní Jaroslava jej ale rychle vyvedla z omylu. „Nic takového, chtěla rovnou knižku. Vůbec jsem v té době netušil, co se vlastně babičce podařilo za ta léta nasbírat za materiálu, že má osobní výpovědi přímých účastnic pochodu smrti. Nicméně knižka nakonec vznikla. Jak jsem se pak sám stálo ví a jsem si do všech těch příběhů a došlo i na

KONKRÉTNÍ OSUDY A JMÉNA. Jaroslava Krejsová zasvětila prakticky celý život pátrání po osudech žen, které do Volar došly s pochodem smrti. Posledních zhruba deset let jí pomáhá i vnuk Zdeňek Krejsa. Díky jejich snažení mohli být z jednoho z náhrobků hřbitova obětí pochodu smrti ve Volarech odstraněn nápis Neznámá a po desítkách let nyní nese jméno konkrétní ženy. Foto: Deník/Miroslav Fuchs

osobní setkání s jednou z žen přeživších pochodu smrti, což pro mne bylo, jak se ukázalo, hodně osudové setkání, bylo jasné, že to nebudu moci nechat jen tak. Bylo mi jasné, že to nemůže skončit tím, že léta pátrání skončí jen vydáním knižky a konec,“ vzpomíná Zdeňek Krejsa.

V roce 2008 stáli před zvažováním, co bude dál. „Měli jsme v té době za sebou první vydání knižky a bylo jasné, že těch pět set kusů je bezmála rozrobeno a že je mají skutečně od USA až po Austrálii. Navíc se podařilo dopatrat další z přímých účastnic pochodu smrti, která nám do druhého vydání doplnila svou vlastní zpodob. Odkrýval se další příběh a další materiály. Tak jsem si říkal, prostě tohle všechno nemůžeme jen tak uzavřít druhým vydáním knižky. Proto přišel na svět formát speciální konference, tehdy jako setkání lidí, kteří měli k tématu co říct,“ vzpomíná Zdeňek Krejsa na vznik konference o pochodu smrti a holocaustu. Podařilo se dát dohromady lidi, kteří na setkání přijíždějí, kteří mají nestálé co říct dalším generacím. O konferenci ví zájem a logicky tak padla otázka, co bude dál. „Bylo jasné, že chceme, aby se jedná nepomnělo na ženy, které jsou ve Volarech pochovány, a na všechny, kteří položili svůj život ve válce. A že je strašně důležité ukázat hlavně mladým lidem konkrétní příběhy a konkrétní místa. Mladí jsou dnes víc a víc zahlcovaní spoustou informací, ale větší nou si je nedokážou vyhodnotit. Nicméně, i přes veskerou informační gramotnost, která je dnes zcela někde jinde, tyhle události nesmějí být zapomenuty. Osobně vím, že se na základní škole, nebo i na gymnáziu, v hodinách dějepisu druhou světovou válkou spíše tak protlétlo a probírali jsme více méně okrajové a ty nejzajímavější informace,“ vysvětluje Zdeňek Krejsa.

Právě informace a osobní zpodobí byly a zůstávají na dále to nejdůležitější. Před třemi roky se tak Jaroslava Krejsová podařilo dokonce

upřesnit konkrétní místo, kde byla uložena jedna z obětí pochodu smrti a o náhrobku tak mohl po desítkách let zmizet nápis Neznámá. Dnes už je zde uvedeno konkrétní jméno Judyta Hochberger. K možnosti, že by i ze zbylých devíti náhrobků zmizelo označení Neznámá, je Jaroslava Krejsová skeptická. „Myslím si, že už ne. Z žen, které prošly a přežily pochod smrti, už vim pouze o jedné v České republice a několik jich ještě žije v Americe. Je ale prakticky k jejich věku nemožné, aby přijely do Volar nebo abych jela já tam,“ konstatuje paní Jaroslava.

Přesto se i dnes objevují nové archívné materiály. K jejich objevení ale pomáhá spíše náhoda, většinou se totiž objeví v archívech při pátrání po zcela jiných materiálech. A vůbec nemusí jít jen o archívy v České republice. V pátrání po osudech žen z pochodu smrti ve Volarech pomohla v roce 1995 zcela nečekaně návštěva Bernarda Robinsona, amerického vojáka, který byl jedním z těch, kteří v květnu 1945 dorazili do Volar a který přivezl velmi cenné historické materiály z amerických archívů a osobní vzpomínky. Existence dalších materiálů se tak dá předpokládat. „Tudíž, že řada zajímavých materiálů by mohla být v archívu Muzea holocaustu ve Washingtonu. Jeden čas jsme s nimi komunikovali, odepisali nám dokonce, že stále žijí přeživší pochodu smrti, nicméně se nám přes veskerou snahu a vysvětlování důvodů, proč bychom je rádi získali, nepodařilo dostat přímé kontakty. Přece jen a v Americe zvláště, ještě pořád určité obavy existují, protože holocaust je stále střežené téma,“ dodává Zdeňek Krejsa.

Před nedávnem skončil již osmý ročník konference, které se postupně účastnili nejen pamětníci květnových událostí ve Volarech. „Nebyly to jen pamětníci pochodu smrti, ale holocaustu jako takového, af už se jednalo o vězňe z Terezína nebo Osvětimi. Je úžasné, když člověk, který si tohle všechno prožil, je zase

plný elánu, radosti a života. Přesto všechno přijde před děti i dospělé a dokáže se ve vzpomínkách vrátit k tomu, co prožil s takovým nábojem, že to musí zasáhnout každého. Musím říct, že i dnes, když pouštíme film s vyprávěním jedné z přeživších pochodu smrti, stále mi běhá mráz po zádech a přistihnu se, že na konci mám slzy v očích a otázku, jak někdo mohl vůbec přežít tak neskutečné utrapy a nelidské zacházení. To je pro mne velký hnací motor, který mi vydržel deset let, a věřím, že dalších x let ještě vydrží,“ věří Zdeňek Krejsa.

Ohlasy lidí na tak závažné téma, jakým pochody smrti a holocaust vůbec byly a stále jsou, bývají různé. „Někde se setkáte s lidmi, kteří o to mají zájem, jinde vám řeknou, af už na to zapomeneme a necháme to být, že to přece už bylo dávno. Není možné říct jednoznačně, že ohlasy jsou jen pozitivní nebo jen negativní,“ říká Jaroslava Krejsová. Nicméně právě její dnes již rozsáhlý archív se stal zdrojem pro mladou generaci. Několika studentům vysokých škol posloužil jako podklad pro jejich diplomové práce. A právě u mladou generaci se postupně začala orientovat i volarská konference. „Už zhruba před čtyřmi roky jsme začali v tématu hledat nové věci. Už to prostě není jen o pochodu smrti, ale také o multikulturní výchově. Jezdí nám sem učitelé, kteří tohle téma buď přímo zpracovávají pro své žáky, nebo je naopak vedou k tomu, aby si oni k tématu vyhledávali co nejvíce podkladů a připravovali si sami například výstavu a přednášky složené z vlastních poznatků,“ dodává Zdeňek Krejsa.

„A jak vidí Zdeňek Krejsa budoucnost? „Dnešní generace je na násilí zvyklá, vída ho všude v televizi, ve filmech, v počítačových hrách a smrt berou jako určitou fikci. Po jedné z přednášek v dětském domově za mnou přišla malá holčička a zeptala se mne, střejo, kolikrát může člověk umřít? Zůstal jsem jako opaný a nechápal jsem, na co se mne vlastně ptá. Přece jdu, jak jsi na to přišla, odpověděl jsem a holčička mi odvětila, že se dívají na nějaký seriál, kde jedna paní umřela a dnes už zase hraje. Takže po každé přednášce ve škole si říkám, kdyby se to ze dvaceti skutečné dotky alespoň jednoho z dětí, bude to malý zážrak,“ říká Zdeňek Krejsa.

Zdeňek Krejsa

Narodil se v roce 1982. Vystudoval gymnázium v Prachaticích, Vyšší odbornou školu sociální tamtéž a absolvoval i bakalářské a následně magisterské studium na Teologické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, obor sociální práce. Mentálně se naplno věnuje práci v obecně prospěšné společnosti KřeBul Prachaticke jako ředitel a vedoucí občanské poradny.